

DOI: 10.33270/02253002.5
УДК 340.12:351.86

КОЛОМІЄЦЬ Олександр*

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0336-200X>

Національна безпека в контексті трансдисциплінарності

Анотація. Статтю присвячено сучасним питанням дослідження національної безпеки. Проаналізовано сутність трансдисциплінарного підходу як сучасної наукової парадигми й інноваційної стратегії наукового пошуку. Визначено, що його застосування до дослідження явища національної безпеки на сучасному етапі розвитку людства є потребою в якісно новому осмисленні глибоких трансформаційних процесів у всіх сферах соціального буття людини й модифікацій безпеки. Висвітлено відмінності в дослідженні багаторівневих і складних об'єктів з позицій дисциплінарного, міждисциплінарного та трансдисциплінарного підходів. Акцентовано, що в межах традиційної парадигми національну безпеку досліджують лише за окремими її аспектами. Але розвиток сучасного наукового знання засвідчує, що традиційна дисциплінарна модель наукового пізнання малоефективна для дослідження складних, гібридних, багаторівневих явищ, до яких належить і національна безпека. Усе це вимагає застосування нових методологічних підходів до вивчення й аналізу національної безпеки на основі інтеграції гуманітарного, технічного, природничого та соціального знання в єдину систему. Проаналізовано зміст і завдання наукового опрацювання питань національної безпеки відповідно до положень Хартії трансдисциплінарності. Зокрема, дослідження національної безпеки має передбачати такі аспекти, як: гуманітарний складник національної безпеки та принцип взаємодоповнення; архітектоніка національної безпеки, представлена різними рівнями реальності; визнання діалогу культур і важливого значення освіти, культури й релігії. Акцентовано на сучасному трактуванні загроз національної безпеки та їх класифікації. Ґрунтовне дослідження національної безпеки як соціального явища можливе за умови визнання фундаментальних складників трансдисциплінарності, якими є строгість (ригор), толерантність і відкритість.

Ключові слова: національна безпека; загрози; реальність; трансдисциплінарність; Хартія трансдисциплінарності; ригор; відкритість; толерантність.

Історія статті:

Отримано: 15.08.2025
Переглянуто: 23.09.2025
Прийнято: 20.10.2025

Рекомендоване посилання:

Коломієць О. Національна безпека в контексті трансдисциплінарності. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2025. № 2 (30). С. 41–47. DOI: 10.33270/02253002.5

*Відповідальний автор

Вступ

Явище національної безпеки відображає глибокі цивілізаційні трансформації, які відбуваються не лише в політичній, економічній чи оборонній сферах, а й в культурній, національній, комунікативній і когнітивній сферах суспільного життя. Нині «незаперечним і загально визнаним є факт, що в XXI столітті змінилися уявлення про зміст безпеки як у свідомості науковців, політиків, представників органів державної влади, так і на суспільно-побутовому рівні: гібридність загроз не є новелою, а розуміння того, що повернення до життя «по-старому» вже не буде, є абсолютним трендом» (Iaremko & Karkovska, Lukashevsk, 2020). Початок XXI століття засвідчив розвиток нових модифікацій концепції національної безпеки на основі зміни наукових методів і підходів, а також формування нової наукової парадигми, що безпосередньо пов'язано з усвідомленням та осмисленням системоутворювального значення таких явищ сучасності, як глобалізація, інформаційне суспільство, цифрова епоха.

Матеріали та методи

У межах статті ми будемо послуговуватися визначенням національної безпеки, яке запропоновано Ю. Загуменною (2022): «Під національною безпекою слід розуміти захищеність життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави, правових і соціальних цінностей, способу життя від широкого спектра зовнішніх і внутрішніх загроз, різних за своєю природою» (Zahumenna, 2022, p. 36).

Наразі національна безпека є предметом дослідження багатьох сучасних наук, кожна з яких акцентує на конкретному аспекті цього соціального явища. Важливими є праці закордонних і українських вчених, присвячені різним аспектам національної безпеки: В. Вовк (2022, 2025), Ю. Загуменної (2022), А. Лепіхова (2022), В. Ніколеску, Е. Моріна і Л. де Фрайтаса (1994), В. Хаустової і Н. Трушкіної (2024), Г. Ситника і М. Орла (2021). Але розвиток сучасного наукового знання засвідчує, що традиційна дисциплінарна модель наукового пізнання малоефективна для дослідження складних, гібридних, багаторівневих явищ, до яких належить і національна безпека. Усе це потребує нових методологічних підходів до аналізу й дослідження національної безпеки на основі інтеграції гуманітарного, технічного, природничого й соціального знання в єдину систему. З огляду на це, найперспективнішим напрямом такого переосмислення є трансдисципліарність, яка є такою методологічною концепцією, що виходить за межі дисциплінарних кордонів і характеризується новою логікою мислення, заснованою на цілісності, взаємопов'язаності й діалозі.

Результати й обговорення

До наукового словообігу термін «трансдисципліарність» було введено 1972 року швейцарським психологом і філософом Ж. Піаже на позначення такого принципу наукових досліджень, який передбачає відкриту взаємодію вчених без чітких академічних меж (Telizhenko, & Pankratova, 2021). У сучасному розумінні трансдисципліарність визначають як новий тип вироблення наукового знання, який ґрунтується на дисциплінарних знаннях, проте водночас виходить за їх межі. За своєю природою цей тип наукового знання триєдиний, оскільки він є: 1) якісно новим рівнем наукового пізнання, 2) новим світоглядом і 3) новою практикою життя. Основна особливість, яка відрізняє трансдисциплінарний підхід від міждисциплінарного, полягає в тому, що останній обмежений взаємодією здебільшого двох дисциплін і їх методів. Натомість трансдисциплінарний підхід – це спроба охопити багатогранність світу, використовуючи ефект взаємодоповнюваності різних дисциплін і практик унаслідок застосування власної методології, яка ґрунтується на: єдності трансдисциплінарного суб'єкта та трансдисциплінарного об'єкта; визнанні наявності спільного для них поля («прихованого Третього»); орієнтації на багаторівневість реальності. Водночас основними фундаментальними складниками трансдисципліарності є строгість (ригор) в аргументації (урахування всіх наявних даних як запобіжник від можливих спотворень), толерантність (визнання права на існування наукових ідей, поглядів і концепцій, які відрізняються або суперечать наявним) і відкритість (готовність до прийняття незрозумілого, непередбачуваного, несподіваного й неочікуваного) (Chaika, 2022, p. 3).

Тлумачення поняття трансдисципліарності, яке вважають класичним, наведено в Хартії трансдисципліарності (Charter of Transdisciplinarity) (Nicolescu, & Morin, & de Freitas, 1994), яку було ухвалено на Першому всесвітньому конгресі з трансдисципліарності 1994 року та яка містить преамбулу, чотирнадцять статей і фінальну декларацію. У тексті цього документа зазначено, що трансдисципліарність не є сумою дисциплін або формою міждисциплінарної співпраці, тому що її мета полягає у відкритості всіх дисциплін до того, що їх об'єднує, а також до того, що виходить за їхні межі. У Хартії представлено дві основні ідеї: перша – визнання різних рівнів реальності з притаманною кожному з них логікою; друга – визнання планетарної гідності людини й цінності діалогу між культурами, науками та різними формами знання.

Як зауважує Д. Макух (2023), нині немає єдиного визначення поняття «трансдисципліарність», а тому можна виокремити найбільш

важливі аспекти із запропонованих варіантів, відповідно до яких, вона трактується як:

- «декларація», яка проголошує рівні права всіх наукових дисциплін, культур і релігій у дослідженні навколишнього світу;
- процес запозичення ідей, теорій, концепцій і методів із різних наук для системного дослідження складних об'єктів пізнання;
- високий рівень універсальності, освіченості й розмаїтості знань конкретної людини;
- дослідження, реалізоване водночас на різних рівнях (Makukh, 2023).

Національну безпеку як явище з огляду на її складність і багатоаспектність на сучасному етапі розвитку наукового знання може бути досліджено в контексті трансдисциплінарності, оскільки в межах традиційного дисциплінарного підходу зміст цього поняття не відображає сутність соціального явища, яке ним позначено. Своєю чергою під соціальним явищем національної безпеки розуміють «дії та взаємодії людей, здійснювані безпосередньо або через соціальні організації, інститути та механізми, їхні потреби, інтереси, процеси як елементи соціальної реальності, які утворюють множину соціальних фактів (сукупність умов існування членів суспільства)» (Sytnyk, & Orel, 2021, p. 75). Водночас зазначимо, що «національна безпека» позначає також і «характеристики буття (існування) державності як соціальної системи, компонентами якої є територія, макросоціальна спільнота (нація) зі своїм культурним кодом та створені нею державні інститути, які формують каркас національної держави» (Sytnyk, & Orel, 2021, p. 86).

Розглянемо питання можливих наукових напрямів дослідження національної безпеки, відповідно до статей Хартії. Згідно з положеннями Хартії та з огляду на сучасні безпекові виклики, національну безпеку в контексті трансдисциплінарності можна досліджувати в таких напрямках.

Відповідно до ст. 1 Хартії, в якій зафіксовано, що Людина є цілісністю, національна безпека має передбачати гуманітарний складник, а не лише технічну, економічну чи військову компоненту, оскільки Людина не редукується до формальних схем. Такий напрям дослідження представлений у працях В. Ліпкана (2008), який стверджує, що національна безпека є своєрідною сферою існування людини, нації, держави, культури, традицій, звичаїв, ресурсів, що не лише міцно пов'язує людей між собою, а й ріднить їх з історичною спадщиною та навколишнім середовищем. Це своєю чергою передбачає збереження матеріального й духовного багатств нації, органічне поєднання й реалізацію прагнення людини до безпеки й можливості забезпечення національної безпеки з боку державних і недержавних організацій (Lipkan, & Lipkan, 2008, p. 10).

У ст. 2 Хартії акцентовано на різних рівнях реальності, які керуються власними логіками функціонування й мають специфічну структуру, а це означає, що трансдисциплінарність сприяє формуванню «якісно нових аспектів знань з позицій багаторівневого сприйняття, що виникають у результаті взаємодії та інтеграції предметних галузей і дають змогу ефективно поєднувати різноманітні наукові підходи й наукові концепції» (Atamanchuk, 2021, p. 5). Тому під час дослідження національної безпеки слід зважати на те, що безпекові загрози є в різних сферах суспільного життя, а відтак стратегії національної безпеки повинні бути багаторівневими. На думку польсько-британського мислителя З. Баумана (2008), «необхідно, щоб суверенітет держави в законодавчій і виконавчій сферах опирався на «триногу» військового, економічного й культурного суверенітету; інакше кажучи, на контроль держави над ресурсами, які раніше належали роздробленим центрам соціальної влади, але тепер були зібрані до купи заради збереження самого інституту держави й підтримки встановленого нею порядку. Здатність до ефективного встановлення порядку була б немислима без здатності ефективно захищати територію держави від загрози з боку інших моделей порядку, як зовнішньої, так і внутрішньої; здатності «зводити баланс» у народному господарстві й здатності до мобілізації культурних ресурсів, достатніх для підтримання ідентичності та своєрідності держави через ідентичність її підданих» (Bauman, 2008, p. 51-52).

Принцип взаємодоповнюваності зафіксовано в ст. 3 Хартії. Він передбачає не заміну дисциплін, а їх поєднання в спільному просторі. З огляду на це, національна безпека повинна досліджуватися в контексті повної картини загроз, об'єднуючи аналітику з різних сфер – економіки, права, оборони, психології, інформаційних технологій тощо. У широкому значенні під загрозами національній безпеці розуміють значну кількість явищ, які унеможливають або ускладнюють/можуть унеможливити або можуть ускладнити реалізацію національних інтересів і збереження національних цінностей, тобто життєво важливих інтересів людини, суспільства й держави, а також безпечні умови життєдіяльності. Загалом «загроза національній безпеці є вираженням можливого негативного (з позицій інтересів особистості, суспільства чи держави) впливу на інтереси, умови й можливості їх реалізації, систему відносин. Цей вплив може бути здійснено різними чинниками, процесами та способами (природними, соціальними й економічними) як реальними (уже наявними), так і потенційними» (Khaustova, & Trushkina, 2024a). На думку українських дослідників В. Хаустової та Н. Трушкіної (2024b), загрози національній безпеці можна класифікувати за такими групами: 1) за рівнем: міжнародні (глобальні й регіональні в межах регіонів світу); національні; локальні (або регіональні); приватні;

2) за ступенем ймовірності: реальні або потенційні; 3) за походженням джерела небезпеки: зовнішні та внутрішні; 4) за часовим фактором: довгострокові, поточні, несподівані («чорні лебеді» як наслідок недооцінювання/переоцінювання будь-яких чинників); 5) за специфікою впливу: прямі й непрямі; 6) за якістю загрози: політичні, екологічні, інформаційні, військові, психологічні, технологічні, фізичні тощо; 7) за спрямованістю: загрози для різних сфер суспільного життя (політичної, економічної, енергетичної тощо); 8) за масштабами можливих збитків; 9) за тимчасовими та просторовими координатами дії; 10) за ступенем комплексності: поодинокі й системні; 11) за джерелами виникнення: об'єктивні або суб'єктивні; 12) за якістю матеріальних носіїв небезпек; 13) залежно від форми вираження загроз (Khaustova & Trushkina, 2024b). Урахування всього їх видового розмаїття сприяє створенню цілісного бачення загроз національній безпеці, а в практичній площині уможливорює розроблення національних систем оцінювання ризиків і загроз, що дає змогу забезпечувати стратегічне планування у сфері національної безпеки, відповідно до зміни безпекового середовища кожної держави в коротко- й довгостроковій перспективі, визначати стратегічні й пріоритетні завдання щодо забезпечення національної безпеки (Khaustova, & Trushkina, 2024a).

Об'єднанню сенсів і відкритості раціональності присвячена ст. 4 Хартії. У цій статті декларується наукове прагнення до єдності знання, але таке знання має виходити за межі вузької наукової логіки. Національна безпека, відповідно до цієї методологічної настанови, повинна розглядатися з позицій ризиків безпеки та з огляду на вимогу «відкритої раціональності» зважати на соціокультурні смисли (міфи, наративи, символи тощо).

Трансдисциплінарність передбачає також діалог між культурами й науками (ст. 5 Хартії). Такий діалог щодо питань національної безпеки акцентує на особливій значущості культури, мистецтва й освіти в аспекті протидії деструктивним ідеологіям. Мистецтво, освіта та культура забезпечують і впливають на розвиток людського капіталу, формуючи систему суспільних цінностей і зберігаючи історичну пам'ять. Отже, гуманітарну безпеку визнають важливим складником національної безпеки. На думку А. Васюка (2024), «У сучасному науковому дискурсі гуманітарні аспекти безпеки визначаються як проблема збереження людської особистості за традиційних культурних норм і цінностей, що руйнуються, і одночасного збереження самобутності народу. Саме певний набір світоглядно-ціннісних орієнтацій є соціокультурною основою сфери забезпечення безпеки суспільства й лежить в основі формування загальнонаціональної ідентичності як однієї з основних консолідуючих і інтегруючих суспільство чинників» (Vasiuk, 2024, р. 195). Щодо ризиків у сфері освіти, то слід погодитися з позицією

В. Вовк (2025), яка зауважує, що під впливом неоліберальних і позитивістських світових тенденцій в освіті, починаючи з другої половини XX століття й до першої чверті XXI століття, на практиці відбулося втілення гасла «Звільнити навчальні плани від світоглядних дисциплін», нібито ці дисципліни не мали практичного компонента. Наслідком таких нововведень були несформовані навички критичного мислення й прогнозування та катастрофічне зниження рівня загальної культури (Vovk, 2025, р. 36). Акцентуємо також на тому, що рівень захищеності гуманітарної сфери суттєво впливає на стабільність державних інститутів і життєздатність суспільства. Визнання важливої ролі гуманітарних чинників у архітектоніці національної безпеки пояснюють значною кількістю історичних фактів сучасності, які підтверджують, що за допомогою маніпуляцій сенсами й масовою свідомістю можна досягти бажаних результатів, навіть не вдаючись до застосування зброї.

Більш ефективним буде дослідження національної безпеки в контексті історичних і культурних вимірів (відповідно до ст. 6 Хартії). Такий підхід передбачає мультимірівність і трансісторичність, тобто вивчення гібридних форм впливу (наративів, явищ колективної пам'яті) на стан національної безпеки. В українському контексті прикладами таких гібридних форм можуть бути російський імперський наратив про меншовартісність українців, «незаконне захоплення влади в Україні 2014 року», «звільнення українців від націоналістів», «керованість уряду України політиками Заходу», а також про те, що «Україна – фашистська держава», «уряд України – хунта», «українці – бандерівці», «західні цінності – антигуманні» тощо (Vovk, 2022, р. 81).

У межах окресленої теми цікавими є положення ст. 9 Хартії щодо відкритості наукового знання до духовного й міфологічного, що конкретизується визнанням пізнавального потенціалу релігії та міфології. Особливе значення це має в епоху ведення гібридних воєн, у ході яких символи, сакральні образи, міфи можуть бути джерелом стійкості суспільства й держави або ж інструментом маніпуляцій. Під гібридними розуміють такі війни, які виходять за межі тріади Клаузевіца (уряд, армія, народ) і які широко застосовують методи й інструменти «війни розумової сили» (Vovk, 2022, р. 81). Упродовж тривалого періоду релігійний чинник в Україні залишався на периферії осмислення своєї національної безпеки. Уперше його було виокремлено із загальних «духовних цінностей» у Законі «Про основи національної безпеки України» 2003 року¹ «Духовні цінності» в цьому нормативно-правовому акті трактують як складник

¹ Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>

«національних інтересів». У ст. 7 цього Закону серед загроз національним інтересам і національній безпеці України виокремлено також «можливість виникнення конфліктів у сфері міжетнічних і міжконфесійних відносин, радикалізації та проявів екстремізму в діяльності деяких об'єднань національних меншин та релігійних громад».

Висновки

Отже, національна безпека є багаторівневим і багатокомпонентним явищем, яке презентує рівень і стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави від реальних і потенційних загроз. Національна безпека як соціальне явище 1) органічне з усіма

асpekтами життя людини, суспільства й держави; 2) є умовою їх існування й розвитку. Національна безпека XXI століття є поліструктурною системою, до складу якої належать економічні, інформаційні, політичні, гуманітарні й військові компоненти. Кожен із них має власну структуру, але водночас вони перебувають у постійній взаємодії. Це засвідчує, що в контексті трансдисциплінарності національна безпека постає як динамічна мережа взаємозалежностей, а не сукупність окремих сфер. Відповідно до методологічних настанов трансдисциплінарності, вона може досліджуватися в різних напрямках розвитку наукового знання з огляду на факти невизначеності, неоднозначності й неодноризності.

References

- [1] Atamanchuk, V.P. (2021). Metatheoretical foundations of transdisciplinarity. *Scientific notes of the Minor Academy of Sciences*, 2-3(21-22), 2-10. DOI: 10.51707/2618-0529-2021-21_22-01
- [2] Bauman, Z. (2008). *Globalization. Consequences for man and society*. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academician.
- [3] Chaika, Ya. (2022). Transdisciplinarity of Integration Processes in Science. *Academic Visions*, 3, 3-14. DOI: 10.5281/zenodo.5958409
- [4] Khaustova, V.Ye., & Trushkina, N.V. (2024a). Classification of threats to the national security of the country. *Modern vectors of development of Ukraine: ensuring sustainability and security: collection of materials of the II International Scientific and Practical Conference*. Chernihiv: Scientific-educational innovation center of social transformations. DOI: 10.54929/conf_28_10_2024-01-02
- [5] Khaustova, V.Ye., & Trushkina, N.V. (2024b). Risks and threats to national security: essence and classification. *Business Inform*, 10, 6-22. DOI: 10.32983/2222-4459-2024-10-6-22
- [6] Lepikhov, A. (2022). Global Risks and Uncertainty: A Review of the EIU Study. *National Institute for Strategic Studies*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/hlobalni-ryzky-ta-nevyznachenist-ohlyad-doslidzhennya-eiu>
- [7] Lipkan, V.A., & Lipkan, O.S. (2008). *National and international security in definitions and concepts* (2nd ed., rev.). Kyiv: Text.
- [8] Makukh, D.D. (2023). Interdisciplinary approach as an innovative strategy of modern higher education. *Young scientist*, 6(118), 51-55. DOI: 10.32839/2304-5809/2023-6-118-11
- [9] Nicolescu, V., Morin, E., & de Freitas, L. (1994). *The Charter of Transdisciplinarity*. Retrieved from <https://inters.org/Freitas-Morin-Nicolescu-Transdisciplinarity>
- [10] Sytnyk, H.P., & Orel, M.H. (2021). *National security in the context of European integration of Ukraine*. H.P. Sytnyk (Ed.). Kyiv: MAUP.
- [11] Telizhenko, L.V., & Pankratova, V.O. (2021). Transdisciplinarity as a new type of scientific knowledge production. *ΛΟΓΟΣ*, 3. DOI: 10.36074/logos-19.03.2021.v3.08
- [12] Vasiuk, A.H. (2024). Humanitarian security of the state: implementation of humanitarian policy. *Bulletin of the National Center of Social and Political Sciences of Ukraine. Series "Public Administration"*, 1(20), 195-202. DOI: 10.52363/2414-5866-2024-1-24
- [13] Vovk, V.M. (2022). Fakes as a threat to national security in the context of hybrid war. *Philosophical and methodological problems of law*, 2(24), 80-84. DOI: 10.33270/02222402.80
- [14] Vovk, V.M. (2025). Information ethics and security in the information society. *International humanitarian law and the foundations of security in times of armed conflicts: materials of the International Scientific and Practical Conference* (pp. 135-138). Kyiv: Kyiv. Institute of the National Guard of Ukraine.
- [15] Yaremko, I., Karkovska, V., & Lukashevskaya, U. (2020). Archetypal analysis of the current state of international security in Ukraine. *Traektoriâ Nauki = Path of Science*, 6(10), 2023-2031. DOI: 10.22178/pos.63-5
- [16] Zahumenna, Yu.O. (2022). Modern trends and conceptual approaches to understanding the essence of the concept of "national security". *Bulletin of the Kharkiv National University of Internal Affairs*, 4(99), 34-48. DOI: 10.32631/v.2022.4.03

Список використаних джерел

- [1] Атаманчук В. П. Метатеоретичні засади трансдисциплінарності. *Наукові записки малої академії наук*. 2021. № 2–3 (21–22). С. 2–10. DOI: 10.51707/2618-0529-2021-21_22-01
- [2] Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. 112 с.
- [3] Чайка Я. Трансдисциплінарність інтеграційних процесів у науці. *Академічні візії*. 2022. № 3. С. 3–14. DOI: 10.5281/zenodo.5958409
- [4] Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Класифікація загроз національній безпеці країни. *Сучасні вектори розвитку України: забезпечення сталості та безпеки* : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28 жовт. 2024 р.). Чернігів : Наук.-освіт. інновац. центр суспільн. трансформацій, 2024. DOI: 10.54929/conf_28_10_2024-01-02
- [5] Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Ризики та загрози національній безпеці: сутність і класифікація. *Бізнес Інформ*. 2024. № 10. С. 6–22. DOI: 10.32983/2222-4459-2024-10-6-22
- [6] Лепіхов А. Глобальні ризики та невизначеність: огляд дослідження EIU. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/hlobalni-ryzyky-ta-nevyznachenist-ohlyad-doslidzhennya-eiu>
- [7] Ліпкан В. А., Ліпкан О. С. Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях : словник. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Київ : Текст, 2008. 400 с.
- [8] Макух Д. Д. Міждисциплінарний підхід як інноваційна стратегія сучасної вищої школи. *Молодий вчений*. 2023. № 6 (118). С. 51–55. DOI: 10.32839/2304-5809/2023-6-118-11
- [9] Nicolescu B., Morin E., de Freitas L. The Charter of Transdisciplinarity. 1994. URL: <https://inters.org/Freitas-Morin-Nicolescu-Transdisciplinarity>
- [10] Ситник Г. П., Орел М. Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України : підручник / за ред. Г. П. Ситника. Київ : МАУП, 2021. 372 с.
- [11] Теліженко Л. В., Панкратова В. О. Трансдисциплінарність як новий тип вироблення наукового знання. *ЛОГОС*. 2021. Vol. 3. DOI: 10.36074/logos-19.03.2021.v3.08
- [12] Васюк А. Г. Гуманітарна безпека держави: реалізація гуманітарної політики. *Вісник НУЦЗ України. Серія «Державне управління»*. 2024. Вип. 1 (20). С. 195–202. DOI: 10.52363/2414-5866-2024-1-24
- [13] Вовк В. М. Фейки як загроза національній безпеці в умовах гібридної війни. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 2 (24). С. 80–84. DOI: 10.33270/02222402.80
- [14] Вовк В. М. Інформаційна етика і безпека в інформаційному суспільстві. *Міжнародне гуманітарне право та основи безпеки у період збройних конфліктів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 6 лют. 2025 р.). Київ : Київ. ін-т Нац. гвардії України, 2025. С. 135–138.
- [15] Яремко І., Карковська В., Лукашевська У. Архетипний аналіз сучасного стану міжнародної безпеки України. *Traektoriâ Nauki = Path of Science*. 2020. № 6 (10). С. 2023–2031. DOI: 10.22178/pos.63-5
- [16] Загуменна Ю. О. Сучасні тренди та концептуальні підходи до розуміння сутності поняття «національна безпека». *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (99). С. 34–48. DOI: 10.32631/v.2022.4.03

KOLOMIETS Oleksandr

PhD in Philosophy, Senior Lecturer of the Department of Social and Humanitarian Disciplines of the Faculty of State Security of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0336-200X>

National Security in the Context of Transdisciplinarity

Abstract. The article is devoted to contemporary issues in the study of national security. The essence of the transdisciplinary approach is analyzed as a modern scientific paradigm and an innovative strategy of scientific inquiry. It is demonstrated that the application of the transdisciplinary approach to the study of national security at the present stage of human development is driven by the need for a qualitatively new understanding of deep transformational processes occurring in all spheres of human social existence and in the evolving nature of security itself. The paper highlights the differences in studying complex, multilevel phenomena from disciplinary, interdisciplinary, and transdisciplinary perspectives. It is emphasized that

within the framework of the traditional paradigm, national security is usually examined only in terms of its separate aspects. However, the evolution of modern scientific knowledge proves that the traditional disciplinary model of cognition is ineffective for the analysis of complex, hybrid, and multilayered phenomena, such as national security. This necessitates new methodological approaches to the analysis and study of national security based on the integration of humanitarian, technical, natural, and social sciences into a unified system. The article examines the content and objectives of scientific inquiry into national security in accordance with the principles of the Charter of Transdisciplinarity. In the process of studying national security, it is essential to consider: the humanitarian dimension of national security and the principle of complementarity; the architectonics of national security as represented by various levels of reality; the recognition of intercultural dialogue; and the special role of education, culture, and religion. Attention is focused on the contemporary interpretation and classification of threats to national security. A comprehensive study of national security as a social phenomenon today is possible only with the recognition of the fundamental components of transdisciplinarity – rigor, tolerance, and openness.

Keywords: national security; threats; reality; transdisciplinarity; Charter of Transdisciplinarity; rigor; openness; tolerance.